Сістэма сучасных міжнародных адносін

План лекцыі

1. Сутнасць, узроўні і віды міжнарод-ных адносін.
2. Асноўныя тэндэнцыі ў развіцці міжнародных адносін сучаснасці.
3. Сутнасць, асноўныя элементы і фактары геапалітыкі.
4. Беларусь на геапалітычным скрыжаванні.
5. Узнікненне, сутнасць і шляхі рашэн-ня глабальных праблем сучаснасці.
6. Мэты, задачы і прыярытэты знешняй палітыкі Рэспублікі Беларусь.

Міжнародныя адносіны – сукупнасць эканамічных, палітыч-ных, ідэалагічных, прававых, дыпламатычных і іншых сувязей і узаемаадносін паміж дзяржавамі і сістэмамі дзяржаў, паміж асноў-нымі класамі, сацыяльнымі, эканa-мічнымі, палітычнымі сіламі, арганізацыямі і грамадскімі рухамі, якія дзейнічаюць на сусветнай арэне, т.ч. паміж народамі у самым шырокім сэнсе гэтага слова.

Спецыфічныя **рысы міжнародных адносін**

стыхійны характар міжнароднага палітычнага працэса, для якога характэрна вялікая колькасць тэндэнцый і думак

узмацненне ролі суб'ектыўнага фактара, узрастанне ролі палітычных лідэраў

ахоп усіх сфер жыццядзейнасці грамадства і далучэнне да іх розных суб'ектаў палітыкі

адсутнасць адзінага цэнтра і наяўнасць вялікай колькасці раўнапраўных і суверэнных цэнтраў прыняцця палітычных рашэнняў

для рэгуліравання міжнародных адносін галоўнымі з'яўляюцца пагадненні і дамовы аб супрацоўніцтве

Узроўні міжнародных адносін

- **Па вертыкалі**
  - глабальныя міжнародныя адносіны
  - рэгіянальныя (субрэгіянальныя) адносіны
  - адносіны канкрэтнай міжнародна-палітычнай сітуацыі
- **Па гарызанталі**
  - групавыя (кааліцыйныя, міжкааліцый-ныя) адносіны
  - двухбаковыя адносіны

Віды міжнародных адносін і іх формы

Палітычныя

- прававыя
- дыпламатычныя
- арганізацыйныя

Эканамічныя і навукова-тэхнічныя

- фінансавыя
- гандлёвыя
- каапературыўныя

Ідэалагічныя

- пагадненні
- дэкларацыі
- дыверсіі
- псіхалагічная вайна

Ваенна-стратэгічныя

- блокі
- саюзы

Культурныя

- гастролі артыстаў
- абмен інфармацыяй
- выставы

Міжнародныя арганізацыі – трывалыя аб'яднанні міжурадавага і няўрадавага характару, якія ствараюцца на аснове міжнароднага пагаднення (статута, канстыту-цыйнага дакумента) у мэтах садзейнічання рашэнню міжнародных праблем.

Міжнародныя арганізацыі **(сусветныя і рэгіянальныя)**

міжурадавыя	• **ААН, еўрапейскі звяз, арганізацыя амерыканскіх дзяржаў, арганізацыя краін экспарт**ораў **нафты, арганізацыя афрыканскага адзінства, Ліга арабскіх дзяржаў, ЮНЭСКА (культура, адукацыя, навука), МАГАТЭ (Міжнароднае агенцтва ААН па атамнай энергіі), ЮНЭП (распрацоўка мераў па ахове навакольнага асяроддзя)**
няўрадавыя	• **нацыянальныя грамадскія аб'яднанні (Сусветная федэрацыя прафсаюзаў, Сацінтэрн), прыватныя асобы (Рада Пагуоцкага руху), гарады (Сусветная федэрацыя гарадоў – пабрацімаў), навуковыя ўстановы (Міжнародная рада навуковых саюзаў) і інш.**
транснацыянальныя карпарацыі	• **ТНК : МАГІ – шматбаковае агенцтва па гарантыям інвестыцый, МАСК – міжнародная асацыяцыя па страхаванню крэдытаў і інш.**

Арганізацыя Аб'яднаных Нацый - галоўны суб'ект міжнародных адносін.
ААН створана **24.10.1945** года, сярод краін заснавальнікаў была і ёсць Беларусь.
У склад ААН уваходзяць **193** дзяржавы **(2013** год**).**

Мэты ААН

падтрымліваць сусветны мір і бяспеку

развіваць сяброўскія сувязі паміж нацыямі на аснове раўнапраўя і самавызначэння

рэалізоўваць міжнароднае супрацоўніцтва на аснове павагі к правам чалавека і свабоды

з'яўляцца цэнтрам для ўзгаднення дзеянняў нацый у дасягненні гэтых мэтаў

галоўныя органы ААН
Генеральная асамблея
Савет бяспекі
Эканамічная і сацыяльная рада
Рада па апякунству
Міжнародны суд
Сакратарыят

Галоўныя прынцыпы міжнародных адносін

- няўмяшальніцтва
- мірнага вырашэння міжнародных спрэчак і канфліктаў
- мірнага суіснавання дзяржаў з розным грамадскім ладам
- раўнапраўя і самавызначэння народаў
- поўнага выконвання праў чалавека і асноўных свабод
- безумоўнага ўстрымання ад прапаганды гвалту, тэрора і вайны, як сродкаў сусветнай палітыкі
- добрасумленнага выканання дзяржавамі абавязацельстваў, якія яны ўсклалі на сябе самі

сучасныя тэндэнцыі развіцця сусветнай палітыкі

пераўтварэнне міжнародных адносін у сапраўды сусветныя адносіны

узрастанне інтэграцыйных працэсаў у свеце пры адначасовым развіцці нацыянальнай самасвядомасці народаў

гуманізацыя і дэмакратызацыя

высоўванне ў цэнтр сусветнай палітыкі і міжнародных адносін глабальных праблем

Геапалітыка – гэта вучэнне аб геаграфічнай абумоўленасці палітычных з'яў, асаблівая галіна ведаў, якая вывучае сувязь паміж зямлёй, геаграфічным асяроддзем і палітыкай дзяржаў.

Яна абгрунтоўвае палітыку дзяржавы як унутры краіны, так і на міжнароднай арэне.

Прадмет геапалітыкі – актуальныя праблемы нацыянальных інтарэсаў, заканамерная ўзаемасувязь палітыкі; дзейнасці дзяржавы і геаграфічных фактараў жыццёвай прасторы.

Фактары геапалітыкі (іх сутнасць)

- Светапоглядны, рэлігійны і ідэалагічны
- Геаграфічны
- Дэмаграфічны
- Ваенна-палітычны
- Эканамічны
- Этнанацыянальны
- Прыродных рэсурсаў і экалогіі

Асноўнае пытанне геапалітыкі – **вывучэнне палітычнай практыкі дзяржа-вы, натуральнага асяроддзя жыцця і якасці жыцця свайго народу; адносіны з палітычнымі сіламі суседніх і інш. краін.**
Вывучэнне яго неабходна каб умаца-ваць свае палітычныя пазіцыі і сваё пра-ва на жыццёвую прастору ў даным рэгіё-не, каб мець магчымасць на ўласную ўнутраную і знешнюю суверэнную палі-тыку, каб своечасова ліквідаваць магчы-мыя перашкоды на шляху сацыяльна-эканамічнага развіцця сваёй нацыі.
Геапалітыка – гэта псіхалогія дзяржавы.

Элементы (канцэпцыі) геапалітыкі

- геаграфічны дэтермізм
- канцэпцыя ўтварэння дзяржаўнасці
- палітычная прастора і палітычны час
- канцэпцыя жыццёвай прасторы
- "сфера жыццёвых інтарэсаў"
- насельніцтва, дэмаграфічныя праблемы
- канцэпцыя нацыянальнай бяспекі

Геапалітычныя асновы Рэспублікі Беларусь

Забеспячэнне нацыянальнай бяспекі

Нейтралітэт

Міжнароднае супрацоўніцтва

Прыярытэт прынцыпаў міжнароднага права

Кожная дзяржава мае ўласную знешнюю палітыку, якая вызначаецца шматлікімі фактарамі:

узроўнем сацыяльна-эканамічнага і палітычнага развіцця	геаграфічным становішчам	нацыянальна-гістарычнымі традыцыямі	мэтамі і патрабаваннямі забеспячэння суверэнітэта	бяспекай дзяржавы

Канцэпцыя нацыянальных інтарэсаў, якая з'яўляецца асновай знешнепалітычнай дзейнасці дзяржавы і міжнародных палітычных адносін. Змест:

суверэнітэт	тэрытарыяльная цэласнасць	дастойны узровень жыцця	ідэалогія правячай эліты

Глабальныя праблемы сучаснасці – гэта праблемы**,** якія стрымліваюць грамадскі прагрэс чалавецтва**,** а пры пэўных умовах ставяць пад сумленне існаванне нашай цывілізацыі**.**

Рысы глабальных праблем

- агульначалавечы характар
- спадарожнічаюць чалавечаму грамадству на працягу ўсёй гісторыі
- сусветны характар
- комплексны, сістэмны характар
- развіваюцца ў часе і прасторы
- супярэчлівыя з пункту гледжання свайго рашэння
- змешаная сацыяпрыродная сутнасць

Прычыны актуалізацыі глабальных праблем

Тыпы глабальных праблем сучаснасці

Супер-глабальныя (агульна-сусветныя)	• **звязаны з перабудовай міжнародных адносін у адпаведнасці з патрабаваннямі далейшага прагрэсу чалавецтва**
Агульна-планетарныя (рэсурсныя)	• **звязаны з праблемамі аптымізацыі, гарманізацыі і гуманізацыі адносін грамадства да прыроды**
Агульна-чалавечыя (субглабальныя)	• **праблемы сацыякультурнага, гуманітарнага шэрагу, якія звязаны з дэмакратызацыяй адносін грамадства і асобы**

супергладальныя (агульнасусветныя)

- праблемы, якія звязаны з дэмакратызацыяй адносін грамадства і асобы
- папярэджанне сусветнай ракетна-ядзернай вайны
- усталяванне новага міжнароднага парадку на прынцыпах раўнапраўя і супрацоўніцтва
- развіццё эканамічнай інтэграцыі

агульнапланетарныя (рэсурсныя)

- экалагічная
- дэмаграфічная
- энэргетычная
- харчовая
- выкарыстоўванне космаса

агульначалавечыя (субглабальныя)

- ліквідацыя эксплуатацыі і жабрацтва
- праблема аховы здароўя і адукацыі
- гарантыя праў чалавека
- праблема планіравання і рэгуліравання роста ўзроўню і якасці жыцця

Шляхі рашэння глабальных праблем сучаснасці

канцэпцыі, якія бачаць вырашэнне глабальных праблем толькі ў дасягненнях НТР, зусім не ўлічваючы іх сацыяльнай накіраванасці

канцэпцыі, якія цалкам адмаўляюць дасягненні НТП, заклікаюць да прыпынення росту вытворчасці і прыпынення дзейнасці, накіраванай на развіццё навукі, тэхнікі, пераўтварэнняў прыроды і г.д.

канцэпцыі, якія ігнаруюць НТП у звязку з вырашэннем глабальных праблем, але не адмаўляюць яго ў грамадстве; асноўны ціск робіцца на змяненні духоўнага жыцця чалавека

канцэпцыі, якія бачаць вырашэнні глабальных праблем шляхам спалучэння дасягненняў навукова-тэхнічнага і сацыяльнага прагрэса грамадства

Высновы

- Сістэма міжнародных адносін знахо-дзіцца ўвесь час у развіцці і ўдаскана-ленні, з'ўляюцца новыя віды, узроўні, іх формы атрымліваюць новы змест.
- Міжнародныя арганізацыі з'яўляюцца вельмі ўплывовымі суб'ектамі міжна-родных адносін і аказваюць значны ўплыў на сусветны палітычны працэс.
- Міжнародны палітычны парадак – гэта пэўны якасны стан сістэмы міжнарод-ных адносін на тым ці іншым этапе яе развіцця. Ён мінае розныя па зместу і па характару этапы.

- Глабальны характар праблем патрабуе для іх вырашэн-ня сумесных намаганняў усіх краін і народаў свету. Для паспяховага пераадолення неабходна прадуман-ная, узважаная палітыка ўсіх дзяржаў па развіццю міжнароднага супрацоўніцтва і іх актыўная дзейнасць па практычнай рэалізацыі ўсіх праграм.
- Геапалітыка дапамагае выпрацоўваць стратэгічнае мышленне, якое дазволіць палітыкам, суб'ектам кіравання пазбегнуць валюнтарызма і суб'ектывізма, па-за гістарычнага падыхода пры разуменні і вырашэн-ні спрэчных пытанняў. Дапаможа выхаваць любоў да зямлі, на якой жыве і працуе чалавек, глыбокую павагу да людзей, з якімі трэба супрацоўнічаць і жыць у сяб-роўстве, успрымаць свет як адзінае і самае каштоўнае.
- Рэспубліка Беларусь імкнецца да супрацоўніцтва з усімі краінамі свету па пытанннях забеспячэння міжнароднай бяспекі, аховы навакольнага асяроддзя, барацьбы з міжнародным тэрарызмам і арганізаванай злачыннасцю, аказання гуманітарнай дапамогі.